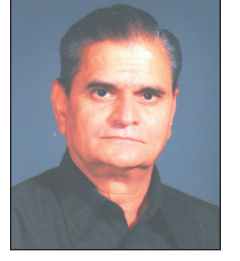

प्राचार्य डॉ.अनिल सहस्रबुद्धे यांचा व्यक्ती-परिचय

- नाव** : अनिल नागेश सहस्रबुद्धे
जन्म : २४ ऑगस्ट १९४७ (अकोले, अहमदनगर)
शिक्षण : टी.डी., बी.एड., एम.ए. (मराठी), पीएच.डी. (मराठी-चाळीसगाव डांगण परिसर सांस्कृतिक, वाङ्मयीन आणि भाषिक अभ्यास)
पत्ता : 'आई', समर्थनगर, श्रीराम चौक, (हॉटेल सागरच्या मागील बाजूस), पाईपलाईन रोड, अहमदनगर. महाराष्ट्र.
दूरध्वनी (०२४१) २४२४१६७, भ्रमणभाष ९८८१५००९४२. usahasrabudhe@gmail.com
नोकरी : माध्यमिक, उच्च माध्यमिक व महाविद्यालयीन अशी एकूण सेवा ४२ वर्षे. (सर्व सेवा 'हिंद सेवा मंडळ' या संस्थेत) हिंद सेवा मंडळाच्या पेमराज सारडा महाविद्यालयात मराठी विभागप्रमुख व प्राचार्य म्हणून सेवानिवृत्त. अनेक विद्यार्थ्यांनी त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली पीएच.डी. संपादन केली.
सामाजिक कार्य : आदिवासींमध्ये वैयक्तिक स्वरूपात व 'वनवासी कल्याण आश्रम' आणि 'आनंदोत्सव' या संस्थांच्या माध्यमातून सांस्कृतिक, शैक्षणिक व सामाजिक सेवा व प्रबोधनात्मक कार्यात सहभाग. राष्ट्र सेवा मंडळ, अध्यक्ष. 'आनंदोत्सव' ट्रस्टचे संस्थापक चेअरमन. स्फूर्ति प्रकाशन मंचच्या माध्यमातून दोन वेळा ग्रंथयाग (सामूहिकतत्त्वावर ग्रंथ प्रकाशन), दोन्ही ट्रस्टच्या माध्यमातून सांस्कृतिक व सामाजिक कार्य. लेखक आणि विचारवंत.
विशेषत्व : 'लोकबंध', 'लोकनिष्ठ अध्यात्मवाद' ह्या ग्रंथातून स्वतंत्र तत्त्वचिंतन घडले आहे. अमोघ वक्तृत्वाची दैवी देणगी त्यांना प्राप्त आहे. 'अगस्त्य महात्म्य' हा श्री अगस्त्य ऋषी आज्ञेने प्रकटलेला दिव्य उपासना ग्रंथ म्हणजे त्यांच्या जीवित कार्यातील दिव्यानुभूती होय.

पीएच.डी.

'चाळीसगाव डांगण परिसर : सांस्कृतिक, वाङ्मयीन आणि भाषिक अभ्यास'. पीएच.डी.साठी प्रबंध पुणे विद्यापीठ. पीएच.डी. १९७९-८०.

प्रसिद्ध साहित्य

अ) संशोधन / समीक्षा / वैचारिक : १) चाळीसगावडांगणी (खंड १) लोकवाङ्मय- आनंदोत्सव प्रकाशन मंच, ३१ डिसेंबर २०१३. २) चाळीसगावडांगणी (खंड २) लोकबंधात्मक आकलन- आनंदोत्सव प्रकाशन मंच, ३१ डिसेंबर २०१३. ३) लोकसाहित्य विचार : सविता प्रकाशन, औरंगाबाद १९९०. ४) 'ज्ञानेश्वरीतील साहित्यविचार : दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, पुणे १९९१, द्वितीय आवृत्ती २००५. ५) लोकबंध : दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, पुणे १९९५, द्वितीय आवृत्ती नितीन प्रकाशन, बुधवार पेठ, पुणे २०१२. ६) लोकसाहित्य संशोधन पद्धती : दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, पुणे १९९७, द्वितीय आवृत्ती नितीन प्रकाशन, बुधवार पेठ, पुणे २०१२. ७) अन्नासाठी दाही दिशा : दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, पुणे २००२. ८) लोकसाहित्याचा अन्वयार्थ : दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, पुणे २००३. ९) प्रस्तावना : स्वरूप आणि संकल्पना - पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे २००७. १०) समीक्षा : प्रयोजन आणि कार्य - दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, पुणे २००८. ११) लोकसाहित्याच्या अभ्यासातील चकवे आणि उतारे : दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, पुणे २०१०. १२) लोकबंधात्मक चिकित्सा : नितीन प्रकाशन पुणे, प्रकाशक श्री. नितीन गोगटे, २०१२. १३) लोकी अलौकिक तुकाराम : प्रकाशक डॉ. लहवितकर प्रोफेसर व प्रमुख श्री तुकाराम अध्यासन, पुणे विद्यापीठ, पुणे २०१२. १४) (सार्थ) 'बालावबोध' : समर्थ स्वामी त्र्यंबकराज महाराज (भावानुवाद) - समर्थ स्वामी त्र्यंबकराज देवस्थान ट्रस्ट, देवळाली प्रवरा, राहुरी, अहमदनगर २०१२. १५) '(सार्थ) योगसंग्राम' संत श्री शेख महंमद महाराज (भावानुवाद) - संत श्री शेख महंमद महाराज उत्सव समिती ट्रस्ट श्रीगोंदा, अहमदनगर २०१४. १६) 'संतांचिया संगो' - मोरया प्रकाशन, पुणे/डोंबिवली २०१४. १७) आदिमांचे वर्तमान : चिन्मय प्रकाशन, औरंगाबाद २०१५ १८) लोकनिष्ठ अध्यात्मवाद, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे २०१६. १९) 'कैवल्यगंध' - आनंदोत्सव, नगर २०१६. २०) 'लोकधर्म' - आनंदोत्सव, नगर २०१६. २१) 'लोकार्थ' - आनंदोत्सव नगर २०१७, २२) 'साहित्याची समग्रता' - चिन्मय प्रकाशन, औरंगाबाद २०१७. २३) शोध पांडुरंग (प्रेसकडे) २४) लोककला (प्रेसकडे). २५) संत शेख महंमद महाराज- गंधर्ववेद प्रकाशन, पुणे (संत द्वादशी प्रकल्पांतर्गत)- जुलै २०१८. २६) चिंतन मोती- आनंदोत्सव, नगर २०१८. २७) संतवाङ्मयाच्या आशयनिष्ठ अभ्यासाची दिशा- गंधर्ववेद प्रकाशन, पुणे (प्रेसकडे). २८) हनुमान चरित्र- गंधर्ववेद प्रकाशन, पुणे (लिखाण सुरु).

ब) ललित साहित्य -

(i) कादंबरी : १) डांगणी : परिमल प्रकाशन. औरंगाबाद १९८५. २) काळ साद घाली : 'अदभूत कादंबरी' मासिक, संपा. ग. वा. बेहेरे १९८६. ३) अहिनकुल : परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद १९८६. ४) वावटळ : राजेंद्र पब्लिकेशन पुणे/ठाणे १९८७. ५) भेद : राजेंद्र पब्लिकेशन पुणे/ठाणे १९८८. ६) मातंगी : मोरया प्रकाशन, डोंबिवली/पुणे १९९२. ७) क्षयवटाच्या पारंब्या : राहुल प्रकाशन, मुंबई १९९२. ८) सत्यनारायण थापाडे पाटील : मोरया प्रकाशन, डोंबिवली/पुणे १९९३. ९) परवेडा : प्रीती प्रकाशन, पुणे २००२. १०) 'अगस्त्य' पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे २८, फेब्रु. २०१०, द्वितीय आवृत्ती २०१७, ('अगस्त्य' कादंबरीचा इंग्रजी अनुवाद व कन्नड अनुवाद ई-बुक). ११) 'नारद' : पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे २०१७, १२) अनंत- विमल पब्लिकेशन प्रा. लि. पुणे, मार्च २०१९.

(ii) कथासंग्रह : १) इंडियन फ्रायडूच्या चंद्री आणि इतर कथा : क्रिएटिव्ह कम्युनिकेशन, नगर २००१. २) कारव : मोरया प्रकाशन, डोंबिवली/पुणे २००२. ३) विलक्षण : प्रीती प्रकाशन, पुणे २००३. ४) नारद ब्रेकींग न्यूज : पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, एप्रिल २०१२

('बापाचे बाप सोऽहम' - नारद ब्रेकींग न्यूज, इंग्रजी अनुवाद प्रा. स्फूर्ती सहस्रबुद्धे-देशपांडे, आनंदोत्सव प्रकाशन, द्वितीय आवृत्ती)

(iii) नाटक : १) भरारी आणि भानगडी : नंदा प्रकाशन, मुंबई २००१. २) संभव असंभव : प्रीती प्रकाशन, पुणे २००२. (नाटकांचे विविध प्रयोग झाले)

(iv) एकांकिका : १) कातळी निखारे : मोरया प्रकाशन, डोंबिवली/पुणे २००३.

(v) कवितासंग्रह : १) आह्वान : स्फूर्ती प्रकाशन, नगर १९९४. २) कोऽहम : हेमंत प्रकाशन, नगर २००६. ३) प्रिया : हेमंत प्रकाशन, नगर २००६. ४) श्री अगस्त्य महात्म्य : प्रकाशक सौ. उषा सहस्रबुद्धे, नगर (प्रथमावृत्ती) २००८, (द्वितीय आवृत्ती, प्रकाशक श्री अगस्ती देवस्थान ट्रस्ट अकोले फेब्रुवारी २०१८) (पोथी) ५) मानसतरंग : क्रिएटिव्ह प्रकाशन, डिसेंबर २०११. ६) ऋषी लोपामुद्रा चरित्र, आनंदोत्सव प्रकाशन मंच, अहमदनगर, (फेब्रुवारी २०१८), ७) ऋषी अगस्त्य नित्यपाठ-अभंग आनंदोत्सव प्रकाशन मंच, अहमदनगर, (फेब्रुवारी २०१८), ८) श्री अगस्त्यऋषी अभंगावली, आनंदोत्सव प्रकाशन मंच, अहमदनगर, (फेब्रुवारी २०१८).

(श्री अगस्त्य महात्म्य कन्नड अनुवाद श्री. श्रीकांत पाठक, कल्याण, आनंदोत्सव, नगर २०१५)

(‘आह्वान’चा हिंदी अनुवाद डॉ. अमरजा रेखी (‘चुनौती’) आनंदोत्सव प्रकाशन, द्वितीय आवृत्ती)

(‘प्रवरामाय’ कवितेचा इंग्रजी अनुवाद प्रा. स्फूर्ती सहस्रबुद्धे-देशपांडे, आनंदोत्सव प्रकाशन, द्वितीय आवृत्ती)

(vi) ललित/चिंतनात्मक : १) जनात आणि मनात : मोरया प्रकाशन, डोंबिवली/पुणे २००२.२) मनात आणि अवकाशात, मोरया प्रकाशन, डोंबिवली/पुणे २००३. ३) स्पंदन शिल्पे : आनंदोत्सव प्रकाशन मंच, नगर, ऑगस्ट २००९.

(vii) संपादित : १) ज्ञानवेध : मोरया प्रकाशन, डोंबिवली/पुणे १९९० (डॉ. मोरजे गौरवग्रंथ) २) तेजाची लेणी : दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, पुणे १९९९ (स्वातंत्र्यवीर सावरकर, कवी कुसुमाग्रज आणि शाहीर अमरशेख यांच्या राष्ट्रीय जाणिवेच्या निवडक कवितांचा संग्रह. पुणे विद्यापीठाचे एफ.वाय.बी.ए.साठी नेमले गेलेले पाठ्यपुस्तक.) ३) ‘अभंगपौर्णिमा’ या ग्रंथात समीक्षालेखन सहभाग आणि संपादन साहाय्य, अभंगपौर्णिमा प्रकल्प प्रमुख, आनंदोत्सव चॅरिटेबल ट्रस्ट, अहमदनगर. अभंगपौर्णिमा : दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, पुणे २०११. ४) आनंदमेळा - कविसंमेलन : आनंदोत्सव प्रकाशन मंच, नगर २०१२.

(viii) प्रासंगिक : विविध दैनिके आणि नियतकालिके यांतून विपूल लेखन.

मिळालेले महत्त्वाचे पुरस्कार :

- १) आदर्श शिक्षक पुरस्कार (१९८७), महाराष्ट्र शासन, जिल्हा परिषद. अहमदनगर.
- २) ‘विद्वत् पुरस्कार’ : ‘ज्ञानेश्वरीतील साहित्यविचार’ या ग्रंथास ‘कांची कामकोटी पीठ’, जगद्गुरु शंकराचार्यांकडून ज्ञानेश्वरी लेखन सप्तशताब्दी वर्षात महाराष्ट्रातील निवडक नऊ विद्वानांत विद्वत् पुरस्कार (१९९२).
- ३) संशोधन पुरस्कार : ‘लोकबंध’ ग्रंथास लोकसाहित्य संशोधन मंडळ, औरंगाबाद येथील संशोधन पुरस्कार (२०००).
- ४) अकोले गौरव पुरस्कार : अकोले (जन्मगावी) लोकरंजन प्रतिष्ठानच्यावतीने साहित्य क्षेत्रातील कामगिरीबद्दल ‘अकोले गौरव’ पुरस्कार २० फेब्रुवारी २०१०.
- ५) तत्त्वज्ञानविषयक श्रेष्ठता पारितोषिक : ‘अगस्त्य’ कादंबरी, ‘अगस्त्य महात्म्य’ उपासना पोथी, यासह अन्य लेखनातील तत्त्वज्ञान प्रसूतीकरणाबद्दल महाराष्ट्र साहित्य परिषद श्रेष्ठता पारितोषिक २००९-२०१० या वर्षातील महाराष्ट्र साहित्य परिषदेचे राजा फडणिस पुरस्कृत रामाचार्य अवधानी तत्त्वज्ञानविषयक लेखन पारितोषिक. (१६ मे २०१०)
- ६) साहित्य सेवा पुरस्कार : समग्र साहित्यिक कामगिरीबद्दल ‘साहित्यसेवा’ पुरस्कार द्वारा पद्मश्री विखे पाटील फाँडेशन प्रवरानगर २०१२
- ७) जीवनगौरव पुरस्कार : द्वारा- गुरुकुल भागवताश्रम, चिचोडी पाटील, अ.नगर २०१४
- ८) अभिजात मराठी पारितोषिक : ‘चाळीसगावडांगाणी (खंड-१) - ‘लोकवाङ्मय’ व ‘चाळीसगावडांगाणी (खंड २) लोकबंधात्मक चिकित्सा’ या खंडात्मक ग्रंथास अभिजात मराठी पारितोषिक (सामाजिक शास्त्रे या विषयांतर्गत स्वतंत्र ग्रंथास) द्वारा- महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, २०१४.
- ९) राज्यस्तरीय साहित्य पुरस्कार : चाळीसगावडांगाणी खंड १ व २ साठी ‘लोकगंगा’ राज्यस्तरीय साहित्य पुरस्कार २०१४
- १०) वैचारिक वाङ्मयाचा मु. ब. यंदे पुरस्कार : ‘लोकनिष्ठ अध्यात्मवाद’ या ग्रंथास नाशिक सार्वजनिक वाचनालयाचा वैचारिक वाङ्मयासाठीचा मु. ब. यंदे पुरस्कार २०१७
- ११) तत्त्वज्ञान व मानसशास्त्र ना. गो. नांदापूरकर पुरस्कार : ‘लोकनिष्ठ अध्यात्मवाद’ या ग्रंथास महाराष्ट्र शासनाचा स्व. यशवंतराव चव्हाण राज्य वाङ्मय पुरस्कार योजनेअंतर्गत सन २०१६ चा एक लाख रुपयांचा ‘ना. गो. नांदापूरकर पुरस्कार’ २०१७. (वितरण मराठी भाषा गौरव दिनी २७ फेब्रुवारी २०१८)
- १२) आदिवासी जीवनावरील उत्कृष्ट लेखन जीवनगौरव पुरस्कार : कै. यशवंतराव भांगरे आदिवासी विकास प्रतिष्ठान, शेंडी (भंडारदरा डॅम) अकोले यांच्यावतीने ‘आदिवासी जीवनावरील उत्कृष्ट लेखन जीवनगौरव पुरस्कार’ २९ जानेवारी २०१८.
- १३) श्रीपाद जोशी ग्रंथकार पुरस्कार : संदर्भग्रंथ अनुवाद आंतरभारती कार्य यासाठीचा ‘श्रीपाद जोशी ग्रंथकार पुरस्कार’ मे २०१८
- १४) महर्षी अगस्त्य लोकरत्न पुरस्कार : स्वरानंद प्रबोधिनी, अहमदनगर जुलै २०१८.
- १५) साहित्यभूषण पुरस्कार : कै. काकासाहेब म्हस्के मेमोरियल मेडिकल फाँडेशन, अहमदनगरचा ‘साहित्यभूषण’ पुरस्कार १३ जानेवारी २०१९.
- १६) पूर्णाचार्य पुरस्कार : भारतीय गुरुसेवा मंडळ व जीवन कला मंडळ, औरंगाबाद यांच्यावतीने कै. पंडित किसनरावजी पाडळकर स्मृती पुरस्कार, २४ फेब्रुवारी २०१९
- १७) संत सेवा गौरव पुरस्कार : संत शेख महंमद महाराज देवस्थान उत्सव प्रतिष्ठान व ग्रामस्थ, श्रीगोंदा यांच्यावतीने ह.भ.प. तथागत श्रीरंग अंबादास लोखंडे स्मरणार्थ पुरस्कार, १४ मार्च २०१९.
- १८) ग्रंथ पुरस्कार : ‘श्री संत शेख महंमद महाराज’ या गंधर्ववेद प्रकाशन प्रकाशित ग्रंथास कै. श्री. ना. बनहट्टी स्मृति ग्रंथ पुरस्कार ‘पुणे नगर वाचन मंदिर’, पुणे, एप्रिल २०१९.